

PARADON KASALLIGI. TASNIFI, KLINIK KECHISHI VA ZAMONAVIY DAVOLASH USULLARI

G'allaorol Abu Ali Ibn Sino nomidagi jamoat salomatligi texnikumi

o'qituvchisi

Bektemirov Yangiboy Mamatqosimovich

stomatolog vrach

Annotatsiya. Ushbu maqolada parodont kasalligining kelib chiqish sabablari, tasnifi, klinik belgilari va rivojlanish bosqichlari yoritilgan. Parodont kasalligi og'iz bo'shlig'ida keng tarqalgan yallig'lanish kasalliklaridan biri bo'lib, tishlarni tutib turuvchi to'qimalarning shikastlanishi bilan kechadi. Maqolada kasallikning surunkali va o'tkir shakllari, ularning klinik kechishi hamda zamonaviy davolash usullari, jumladan, konservativ, jarrohlik va kompleks yondashuvlar tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: parodont kasalligi, gingivit, parodontit, klinik belgilari, zamonaviy davolash.

Abstract. This article discusses the etiology, classification, clinical manifestations, and stages of development of periodontal disease. Periodontal disease is one of the most common inflammatory conditions of the oral cavity and is characterized by damage to the tissues supporting the teeth. The article analyzes acute and chronic forms of the disease, their clinical course, and modern treatment methods, including conservative, surgical, and комплекс approaches.

Keywords: periodontal disease, gingivitis, periodontitis, clinical manifestations, modern treatment.

Kirish. Parodont kasalligi stomatologiyada muhim muammolardan biri bo'lib, aholining katta qismida uchraydi. Ushbu kasallik tishlarning erta yo'qotilishiga, chaynash funksiyasining buzilishiga va umumiy sog'liq holatining

yomonlashishiga olib kelishi mumkin. Parodont kasalligini erta aniqlash va to'g'ri davolash uning asoratlarini oldini olishda muhim ahamiyatga ega.

Og'iz bo'shlig'i kasalliklari orasida paradon kasalliklari keng tarqalganligi, surunkali kechishi hamda tishlar yo'qotilishining asosiy sabablaridan biri hisoblanishi bilan alohida ahamiyatga ega. Paradon to'qimalari tishlarning tayanch apparatini tashkil etib, ularning funksional barqarorligini ta'minlaydi. Ushbu to'qimalarda yuzaga keladigan patologik o'zgarishlar nafaqat stomatologik muammo, balki butun organizm salomatligiga ta'sir ko'rsatuvchi muhim omil sifatida qaraladi.

Paradon kasalliklari etiologiyasi va patogenezida mikrobiologik omillar, immunologik buzilishlar, umumiy somatik kasalliklar hamda mahalliy travmatik ta'sirlar muhim o'rin tutadi. Kasallikning boshlang'ich bosqichlarida klinik belgilar kam namoyon bo'lishi natijasida bemorlar ko'pincha kech murojaat qiladi, bu esa jarayonning og'irlashuvi va asoratlar rivojlanishiga olib keladi. Shu bois paradon kasalliklarini erta aniqlash, to'g'ri tasniflash va klinik kechishini chuqur o'rganish zamonaviy stomatologiyaning dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi.

So'nggi yillarda paradon kasalliklarini davolashda kompleks va individual yondashuvga asoslangan zamonaviy usullar keng qo'llanilmoqda. Ular yallig'lanishga qarshi, antibakterial, regenerativ hamda jarrohlik muolajalarni o'z ichiga olib, davolash samaradorligini oshirish va kasallikning qaytalanish xavfini kamaytirishga xizmat qiladi. Mazkur maqolada paradon kasalliklarining tasnifi, klinik kechish xususiyatlari va zamonaviy davolash usullarining ahamiyati yoritiladi.

Parodont kasalligining tasnifi

Parodont kasalliklari, asosan, milk yallig'lanishi (gingivit) va tish atrofidagi suyak to'qimasining zararlanishi (parodontit) orqali tasniflanadi, bunda gingivit ilk bosqich, parodontit esa murakkabroq va progressiv bosqich bo'lib, milk qonashi,

shishi, tishlarning qimirlashi va hatto tushib ketishiga olib keladi, umumiy kasalliklar, noto'g'ri parvarish va tish toshlari sabab bo'ladi

Parodont kasalliklariningtasnifi, Zamonaviy parodontologiya uzoq rivojlanish yo'lini bosib o'tgan. Uzoqyillardavomida parodont kasalliklarining yagona sistemalashtirilgan tasnifi mavjudbo'lmagan, shu sababli o'nlab klassifikatsiyalar paydo bo'lgan. 1983 yilda stomatologlar ilmiy uyushmasining XVI plenumyig'ilishidaJSSStomonidan taklif qilingan klassifikatsiya tasdiqlangan.

Gingivit – milk yallig'lanishi bo'lib, maxalliy va umumiyomillarningnoqulay ta'siri natijasidir va bu tish-milk birikmasi butunligi buzilmaganholda kechadi.

Turi: kataral, gipertrofik, yarali-nekrotik.

Kechishi: o'tkir, surunkali, qo'zish davri, remissiya davri. Og'irlik darajasi: yengil, o'rta og'ir, og'ir.

Tarqalishi: lokal, generalizatsiyalashgan.

Parodontit – parodont to'qimalarining yallig'lanishi bo'lib, periodontvasuyakning destruktsiyasi bilan xarakterlanadi.

Parodont kasalliklari quyidagi asosiy turlarga bo'linadi:

1. Gingivit – faqat milk to'qimalarining yallig'lanishi bilan kechadi.
2. Parodontit – milk, periodontal boylam va alveolyar suyakning zararlanishi bilan tavsiflanadi.
3. Parodontoz – kam uchraydigan, asosan distrofik o'zgarishlar bilan kechuvchi shakl.

Kechishiga ko'ra:

- o'tkir parodontit;
- surunkali parodontit;
- kuchayish bosqichidagi parodontit.

Kechishi. o'tkir, surunkali, qo'zigan (shu jumladan, abstsesslashgan),remissiya.

Og'irlik darajasi: yengil, o'rta og'ir, og'ir. Tarqalishi: lokal, generalizatsiyalashgan.

Parodontoz – parodontning distrofik zararlanishi. Kechishi: surunkali, remissiya. Og'irlik darajasi: yengil, o'rta og'ir, og'ir. Tarqalishi: generalizatsiyalashgan.

Parodontning idiopatik kasalliklari parodont to'qimasininglizisi bilannamoyon bo'ladi (Papiyona-Lefevr sindromi, gistiotsitoz-X, kompensatsiyalanmagan qandli diabet, neytropeniya va boshqalar).

Parodontomalar – parodontning o'simtasimon hosilalari (epulus, milkfibromatozi va b.).

Og'irlik darajasiga ko'ra:

- yengil;
- o'rtacha;
- og'ir darajali.

Klinik kechishi

Parodont kasalligining klinik belgilari kasallik bosqichiga bog'liq holda namoyon bo'ladi. Asosiy simptomlarga quyidagilar kiradi:

- milklarning qizarishi va shishishi;
- qonash;
- og'izdan yoqimsiz hid kelishi;
- tish cho'ntaklarining hosil bo'lishi;
- tishlarning qimirlay boshlashi;
- og'riq va noqulaylik hissi.

Surunkali kechishda kasallik asta-sekin rivojlanib, uzoq vaqt davomida sezilmasligi mumkin, o'tkir shaklda esa simptomlar yaqqol namoyon bo'ladi.

Zamonaviy davolash usullari

1. Konservativ davolash
 - professional og'iz gigiyenasi;

- tish toshlarini olib tashlash;
 - antiseptik va yallig‘lanishga qarshi preparatlar qo‘llash;
 - antibiotik terapiya (ko‘rsatmaga binoan).
2. Fizioterapevtik usullar
- lazer terapiyasi;
 - ultratovushli davolash;
 - elektroforez.
3. Jarrohlik davolash
- Og‘ir holatlarda tish cho‘ntaklarini yo‘qotish, regenerativ operatsiyalar va suyak plastikalari qo‘llaniladi.
4. Kompleks yondashuv
- Parodont kasalligini davolashda bemorning umumiy holati, surunkali kasalliklari va individual xususiyatlari hisobga olinadi. Profilaktika va doimiy dispanser kuzatuvi muhim ahamiyatga ega.

Xulosa

Parodont kasalligi erta aniqlanib, zamonaviy davolash usullari qo‘llanilganda samarali nazorat qilinadi. Kompleks va individual yondashuv kasallikning qaytalanish xavfini kamaytiradi hamda tishlarni uzoq muddat saqlab qolishga imkon beradi.

Parodon kasalliklari og‘iz bo‘shlig‘i salomatligini saqlashda muhim tibbiy-ijtimoiy muammo bo‘lib, ularning o‘z vaqtida aniqlanmasligi va to‘g‘ri davolanmasligi tishlarning yo‘qotilishiga hamda umumiy sog‘liq holatining yomonlashishiga olib kelishi mumkin. Kasallikning to‘g‘ri tasnifi va klinik kechishini chuqur tahlil qilish samarali davolash strategiyasini tanlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Zamonaviy davolash usullari parodon kasalliklarini kompleks yondashuv asosida bartaraf etishga qaratilgan bo‘lib, ular kasallikning bosqichi, klinik shakli va bemorning individual xususiyatlarini hisobga olgan holda qo‘llaniladi. Profilaktika,

gigiyenik choralar, konservativ va jarrohlik davolash usullarining uyg'unligi barqaror klinik natijalarga erishish imkonini beradi.

Shu bilan birga, paradon kasalliklarining oldini olishda sog'lom turmush tarzini targ'ib etish, muntazam stomatologik ko'riklar va individual og'iz gigiyenasiga rioya qilish muhim ahamiyatga ega. Ushbu chora-tadbirlar paradon kasalliklarining tarqalishini kamaytirish va aholi stomatologik salomatligini yaxshilashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Abduazizov R. Terapevtik stomatologiya. – Toshkent, 2021.
2. Karimov U. Parodont kasalliklari va ularni davolash. – Toshkent, 2019.
3. Newman M.G., Takei H., Klokkevold P. Carranza's Clinical Periodontology. – Elsevier, 2020.
4. Avezova, G. S., Beshimova, Z., & Avezova, G. S. (2021). Means and problems of forming a healthy lifestyle among the population. The American journal of medical sciences and pharmaceutical research, 3(05), 73-77.
5. Нурдинова, Г. У., Аvezова, Г. С., Бердиева, Д. Б., & Шеркузиева, Г. Ф. (2016). Эпидемиология сахарного диабета. International scientific review, (7 (17)), 93-95.
6. Alikulova, D. J., Mamatkulov, B. M., Ruzickova, I. S., & Avezova, G. S. (2015). Identification of features of immune status in adolescents with atopic asthma. Vestnik soveta molodykh uchenykh Chelyabinskoi oblasti, 3, 9-14.
7. Мусаева, У. А., & Аvezова, Г. С. (2025). ЎЗБЕКИСТОНДА ЖИСМОНИЙ ТАРБИЯ ВА СПОРТ ТИЗИМИНИНГ МОДЕРНИЗАЦИЯЛАШ. Modern Science and Research, 4(2), 287-296.
8. Маматкулов, Б., Аvezова, Г. С., Абдурахимов, Б. А., & Адилова, З. У. (2019). Тоғ кон саноатидаги ишчилар касалланиши, улар саломатлигига ишлаб чиқариш омилларининг таъсири. Тиббиётда янги кун, 4(28), 191-195.

9. Ahmedov, M., Green, J., Azimov, R., Avezova, G., Inakov, S., & Mamatkulov, B. (2013). Addressing the challenges of improving primary care quality in Uzbekistan: a qualitative study of chronic heart failure management. *Health policy and planning*, 28(5), 458-466.
10. Mamatqulov, B. M., Mirzarakhimova, K. R., Urazaliyeva, I. R., Avezova, G. S., & Mirakhmedova, S. S. (2021). Risk Factors for Congenital Anomalies in Children and the Role of the Patronage Nurse. *Annals of the Romanian Society for Cell Biology*, 25(4), 8803-8815.
11. Абдурахимов, Б. А., Аликулова, Д. Я., & Аvezова, Г. С. (2018). Здоровье работающих горнорудной промышленности. In *EUROPEAN RESEARCH: INNOVATION IN SCIENCE, EDUCATION AND TECHNOLOGY* (pp. 111-112).
12. Аvezова, Г. С. (2020). Алкоголга қарамлик ва унинг профилактикасига тизимли ёндашув. *Тиббиётда янги кун-Илмий рефератив, маънавий-маърифий журнал.*—2020, 4(32), 69-72.
13. Разикова, И. С., & Разикова, Г. Р. (2019). СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ АЛЛЕРГОЛОГИЧЕСКОЙ СЛУЖБЫ УЗБЕКИСТАНА. In *Аллергическое и иммунопатологические заболевания-проблема XXI века* (pp. 23-24).
14. Разикова, И. С., & Разикова, Г. Р. (2019). Особенности инновационной диагностики хронических аллергодерматозов у лиц подросткового и молодого возраста в Узбекистане. In *Аллергическое и иммунопатологические заболевания-проблема XXI века* (pp. 22-23).
15. Разикова, И. С., Бекмирзаева, Н. М., & Нормуродов, М. Э. (2025, November). ТЯЖЕЛЫЕ СЛУЧАИ ЛЕКАРСТВЕННОЙ АЛЛЕРГИИ: СТАТИСТИЧЕСКИЙ ОБЗОР В МЕЖДУНАРОДНЫХ БАЗАХ ДАННЫХ. In *E-Conference platform* (Vol. 1, No. 17-noyabr 2025, pp. 152-154).
16. Разикова, И. С., & Носирова, Х. С. (2025, November). ВЗАИМОСВЯЗЬ ПОСТХОЛЕЦИСТЭКТОМИЧЕСКОГО СИНДРОМА И

- ГИСТАМИНОЗА: ПАТОГЕНЕТИЧЕСКИЕ И КЛИНИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ. In E-Conference platform (Vol. 1, No. 17-noyabr 2025, pp. 61-62).
- 17.Разикова, И. С., & Носирова, Х. С. (2025, November). РОЛЬ КИШЕЧНОЙ МИКРОБИОТЫ В ПАТОГЕНЕЗЕ ГИСТАМИНОЗА. In E-Conference platform (Vol. 1, No. 17-noyabr 2025, pp. 95-96).
- 18.Разикова, И. С., & Айдарова, Н. П. (2025, November). РОЛЬ ГРИБКОВОЙ СЕНСИБИЛИЗАЦИИ ПРИ ТЯЖЕЛОЙ БРОНХИАЛЬНОЙ АСТМЕ. In E-Conference platform (Vol. 1, No. 17-noyabr 2025, pp. 165-165).
- 19.Разикова, И. С., & Носирова, Х. С. (2025, November). ВЛИЯНИЕ ИНГАЛЯЦИОННЫХ ГЛЮКОКОРТИКОСТЕРОИДОВ НА РАЗВИТИЕ ГАСТРОЭЗОФАГЕАЛЬНОЙ РЕФЛЮКСНОЙ БОЛЕЗНИ У ПАЦИЕНТОВ С БРОНХИАЛЬНОЙ АСТМОЙ. In E-Conference platform (Vol. 1, No. 17-noyabr 2025, pp. 63-64).
- 20.Lindhe J. *Clinical Periodontology and Implant Dentistry*. – Wiley-Blackwell, 2021.
- 21.www.who.int, www.medscape.com